

[Etusivu](#) > ... > [Sinun Oikeutesi](#) > [Syytetyt \(rikosoikeudelliset Menettelyt\)](#) > 2 - Vastaajan oikeudet oikeudenkäynnin aikana

2 - Vastaajan oikeudet oikeudenkäynnin aikana

A. Missä oikeudenkäynti pidetään?

Oikeudenkäynti pidetään siinä paikassa, jossa syyttäjä on nostanut syytteen. Tätä säännellään oikeudellisilla säännöillä. Oikeudenkäynti pidetään usein siinä tuomioistuimessa, jonka lainkäyttöalueella rikos on tapahtunut.

Se, käsitelläänkö asia kärjäoikeudessa (*Amtsgericht*), osavaltion alioikeudessa (*Landgericht*) vai osavaltion ylioikeudessa (*Oberlandesgericht*), riippuu muiden tekijöiden ohella siitä, millainen rangaistus kyseisestä teosta voidaan tuomita. Jos henkilöä syytetään lievemmästä teosta eli rikkomuksesta (*Vergehen*) ja odotettavissa oleva rangaistus on vain sakko tai enintään kahden vuoden vapausrangaistus, asia käsitellään kärjäoikeudessa yhden tuomarin kokoonpanossa. Jos kyseessä on vakavampi teko eli rikos (*Verbrechen*), josta odotettavissa oleva vapausrangaistus on kahdesta neljään vuotta, asian ratkaisee kärjäoikeuden lautamiesoikeus (*Schöffengericht*), joka koostuu ammattituomarista ja kahdesta lautamiehestä. Jos odotettavissa on yli neljän vuoden vapausrangaistus, asiasta päättää osavaltion alioikeus, jossa on kaksi tai kolme ammattituomaria ja kaksi lautamiestä. Valtioon kohdistuvissa rikoksissa toimivalta on osavaltion ylioikeudella, joka käsittelee asiaa kolmen tai viiden ammattituomarin kokoonpanossa menettelyn monimutkaisuuden tai laajuuden mukaan.

B. Voidaanko syytteitä muuttaa? Jos voidaan, mitkä ovat vastaajan tiedonsaantioikeudet?

Tuomioistuimen antama tuomio voi tietyissä olosuhteissa poiketa vastaajaa vastaan nostetuista syytteistä. Eri rikoslainsäädäntöön perustuva tuomio on sallittu vain, jos tuomioistuin on nimenomaisesti ilmoittanut, että oikeudellinen arviointi poikkeaa nostetuista syytteistä, ja antanut vastaajalle mahdollisuuden puolustautua.

Tuomio voi perustua syytteestä poikkeaviin rikoksiin vain, jos syyttäjä nostaa lisäsyitteen (*Nachtragsanklage*), mikä ei ole mahdollista, jos yleisen elämäkokemuksen perusteella voidaan katsoa, että kyseiset rikokset ja alkuperäisessä syytteessä kuvattu tapahtuma ovat osa samaa tapahtumaa. Lisäsyitteen käsitellään vain vastaajan ja tuomioistuimen suostumuksella.

C. Vastaajan oikeudet tuomioistuinkäsittelyssä

i. Onko vastaajan oltava läsnä oikeudenkäynnissä? Millä edellytyksillä vastaaja voi olla poissa oikeudenkäynnistä?

Periaatteessa vastaajan on oltava läsnä oikeudenkäynnissä. Jos häntä ei ole vapautettu läsnäolovelvollisuudesta eikä hän siitä huolimatta saavu paikalle, pääasian käsittely yleensä keskeytetään ja vastaajasta voidaan tietyissä olosuhteissa antaa myös pidätysmääräys. Poikkeuksia sovelletaan esimerkiksi yksinkertaistettuihin seuraamusmenettelyihin sekä tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin liittyviin muutoksenhakuihin.

ii. Oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin

Vastaajalla on oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistetun syytteen sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä.

Jos vastaajalla ei ole riittävää saksan kielen taitoa, tuomioistuin nimeää tulkin, joka tulkaa pääkäsittelyn aikana kaikki merkittävät tapahtumat ja lausunnot.

iii. Oikeus asianajajaan

Vastaajalla on oikeus puolustusasianajajaan. Tietyissä tapauksissa vastaajalla on pakko olla asianajaja. Jos vastaaja ei tällaisessa tapauksessa nimeä itselleen asianajajaa, tuomioistuin määrää hänelle sellaisen. Täällä on tietoa siitä, mistä voi löytää asianajajan ja kuka maksaa kustannukset.

iv. Mitä muita prosessuaalisia oikeuksia vastaajalla on (esim. epäiltyjen esittäminen oikeudenkäynnissä)?

Vastaajalla on oikeus antaa lausunto hankituista todisteista. Hän voi vastustaa lainvastaisina pitamiensä todisteiden hankintaa ja käyttöä.

Hän voi myös pyytää lisätodisteiden hankkimista. Vastaajalla on oikeus hankkia ja esittää todisteita itse, vaikkei hänellä olekaan samoja valtuuksia kuin poliisilla. Hän ei esimerkiksi saa kuunnella puhelimia ja toimittaa keskustelujen tallenteita todisteiksi.

Vastaaja voi pyytää todistajia antamaan totuudenmukaisia lausuntoja havainnoistaan ja tuoda todistajia oikeuteen. Todistajilla on velvollisuus saapua oikeuteen ja puhua totta.

Ensiksi tuomioistuin ja syyttäjät esittävät todistajille kysymyksiä, ja sen jälkeen vastaajan asianajaja voi esittää heille kysymyksiä.

D. Mahdolliset tuomiot

Mahdollisia tuomioita ovat sakko- ja vapausrangaistukset. Tietyissä tapauksissa tuomioistuin voi myös määrätä kuntouttavasta ja ennaltaehkäisevästä toimenpiteestä. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi psykiatriseen sairaalaan sijoittaminen, huumehoitoon sijoittaminen tai ennaltaehkäisevä säilöönotto. Näihin toimenpiteisiin kuuluu myös ajoluvan peruuttaminen. Lisärangaistuksena tuomioistuin voi määrätä ajokiellon. Kuntoutus- ja ehkäisytöitä voidaan määrätä itsenäisinä tai tietyissä tapauksissa rangaistuksen lisäksi.

Sakko määrätään tietyinä määrinä päiväsakkoja (esimerkiksi 50 päiväsakkoa, joista kukin on 15 euroa). Päiväsakko on yleensä kolmaskymmenesosa kuukausittaisista nettotuloista. Jos sakkoa ei makseta, henkilö joutuu viettämään yhden päivän vankilassa joka toista päiväsakkoa kohden (muuntorangaistus (*Ersatzfreiheitsstrafe*)). Vankeuden välttämiseksi sakko voidaan sovittaa myös tekemällä palkatonta työtä. Jos päiväsakkojen määrä on enintään 180, sakko voidaan tietyissä oloissa määrätä ehdollisena. Tällöin henkilö saa varoituksen ja joutuu maksamaan sakon vain, jos hän syyllistyy uuteen rikokseen tuomion julistamisen jälkeen tai rikkoo hänelle määrättyjä ehtoja tai määräyksiä.

Enintään kahden vuoden vapausrangaistukset voidaan määrätä ehdollisina. Koeaika on kahdesta viiteen vuotta. Jos henkilö rikkoo ehdollisen rangaistuksen määräyksiä, rangaistus voidaan muuttaa ehdottomaksi.

Vapausrangaistus suoritetaan vankilassa. Päätöksen tultua lainvoimaiseksi tuomittu saa ilmoituksen siitä, että hänen on aloitettava rangaistuksen suorittaminen. Jos hän ei tee sitä vapaaehtoisesti, annetaan täytäntöönpanomääräys.

Kun tuomittu on suorittanut vähintään kaksi kolmasosaa rangaistuksestaan (tai vain puolet rangaistuksesta – kuitenkin vähintään kuusi kuukautta – jos kyseessä on ensimmäinen vapausrangaistus, jonka pituus on enintään kaksi vuotta, sekä tietyissä erityistilanteissa), hänet saatetaan vapauttaa ennenaikaisesti. Siinä tapauksessa tuomitun on suostuttava siihen, että loput rangaistuksesta kärsitään ehdollisena. Joidenkin vakavien rikosten tapauksessa tätä varten on hankittava asiantuntijalausunto, jos tuomioistuin harkitsee vapauttamista. Rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvät tuomioistuimen päätökset tehdään yleensä yhden tuomarin kokoonpanossa osavaltion alioikeuden rangaistuksen täytäntöönpanojaostossa.

Nuoriso-oikeuden alalla painopiste ei ole rikoksentekijän rankaisemisessa väärin tekojen sovittamiseksi vaan kasvatustoimissa, joiden tavoitteena on estää rikoksen uusiminen. Nuorisovapausrangaistukset vaihtelevat kuudesta kuukaudesta viiteen vuoteen tai vakavissa tapauksissa kymmeneen vuoteen (14–17-vuotiaat nuoret), ja ne voidaan tuomita ehdollisina, jos rangaistuksen pituus ei ylitä kahta vuotta. Tämän lisäksi on muita mahdollisia rangaistuksia (jotka ovat paljon yleisempiä lievissä ja keskivakavissa rikoksissa). Nuorelle voidaan määrätä esimerkiksi yhdyskuntapalvelua tai hänen on annettava rahaa hyväntekeväisyysjärjestölle, toteutettava toimia

aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi tai osallistuttava yhteiskunnalliseen koulutukseen. Hänet voidaan määrätä tietyn henkilön huostaan ja valvontaan tai voidaan pyrkiä uhrin ja rikoksentekijän sovitteluun. On myös mahdollista määrätä enintään neljän viikon pituinen nuorisoresti.

■ Päivitetty viimeksi: 20/11/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.